

Asia: VN/486/2022

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle automaattista päätöksentekoa verotus- ja tulliasioissa koskevaksi lainsäädännöksi

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

LAUSUNTO LUONNOKSESTA HALLITUKSEN ESITYKSEKSI AUTOMAATTISTA PÄÄTÖKSENTEKOA VEROTUS- JA TULLIASIOISSA KOSKEVAKSI LAINSÄÄDÄNNÖKSI

Valtiovarainministeriö on pyytänyt lausuntoa luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle automaattista päätöksentekoa verotus- ja tulliasioissa koskevaksi lainsäädännöksi. Lausuntonaan korkein hallinto-oikeus esittää seuraavan.

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi verotusmenettelystä annettua lakia, oma-aloitteisten verojen verotusmenettelystä annettua lakia, veronkantolakia, tullilakia, ajoneuvoverolakia ja seitsemää muuta verolakia. Ehdotetuilla muutoksilla poikettaisiin eräiltä osin hallintolakiin ehdotetusta automaattista päätöksentekoa julkisessa hallinnossa koskevasta yleissääntelystä. Automaattinen ratkaiseminen olisi tällöinkin mahdollista vain silloin, kun hallintolaissa säädettäviksi ehdotetut yleiset edellytykset asian automaattiselle ratkaisemiselle täyttyvät. Esityksen tavoitteena on mahdollistaa Verohallinnon automaattinen päätöksenteko seuraamusten määräämisessä, oikaisuvaatimusten käsittelyssä ja eräissä muissa asioissa, joissa se ei olisi sallittua hallintolakiin ehdotetun sääntelyn mukaan. Tavoitteena on Tullin osalta mahdollistaa oikaisuvaatimuksia koskeva automaattinen päätöksenteko ja Liikenne- ja viestintäviraston osalta seuraamusten määräämistä koskeva automaattinen päätöksenteko. Lisäksi esityksen tavoitteena on lisätä verovelvollisen oikeusturvaa oma-aloitteisten verojen myöhästymismaksun määräämismenettelyssä. Tarkoituksena on myös yhtenäistää Verohallinnon menettely rekisteröintiä ja verokausia koskevien päätösten antamisessa.

Korkein hallinto-oikeus on lausunnossaan oikeusministeriölle hallituksen esitysluonnoksesta julkisen hallinnon automaattista päätöksentekoa koskevaksi lainsäädännöksi (6.5.2022 diaarinumero H

180/22, Oikeusministeriön lausuntopyyntö 25.3.2022, VN/3071/2020-OM) pitänyt perusteltuna hallintolain muutosesityksen 53 e §:n 2 momentin rajausta, jolla tapauskohtaista harkintaa edellyttävät asiat suljettaisiin automaation ulkopuolelle tai päätöksenteko olisi organisoitava siten, että ratkaisun tekemiseen osallistuu virkamies tai muu asian käsittelijä siltä osin kuin asiaan liittyy tapauskohtaista harkintaa edellyttäviä seikkoja, sekä pykälän 4 momentin täydentävää rajausta, jonka mukaan automaattisesti ei voitaisi ratkaista oikaisuvaatimusta tai sitä vastaavaa oikeussuojakeinoa, hallintokantelua tai rangaistusluonteisen hallinnollisen seuraamuksen määräämistä.

Korkein hallinto-oikeus toteaa, että automatisoidun päätöksenteon ulottaminen hallintomenettelyn yleisiä järjestelyitä pitemmälle herättää periaatteellisia valtiosääntöoikeudellisia kysymyksiä. Tätä ilmentää nyt arvioitavana olevan uudistuksen tausta. Ratkaisussaan vuonna 2019 Eduskunnan apulaisoikeusasiamies piti Verohallinnon automatisoitua verotus- ja päätöksentekomenettelyä lainvastaisena, koska se ei perustunut asianmukaiseen ja täsmälliseen lainsäätelyyn, jossa olisi otettu huomioon hyvän hallinnon ja oikeusturvan sekä virkavastuun asianmukainen toteutuminen.

Esitysluonnoksesta käy ilmi luonnoksessa tarkoitettujen asioiden massamenettelyluonne, esimerkiksi verotuksessa tehdään noin 16 miljoonaa päätöstä vuosittain. Vaikka ehdotetuilla muutoksilla on tarkoitus poiketa eräiltä osin hallintolakiin ehdotetusta automaattista päätöksentekoa julkisessa hallinnossa koskevasta yleissääntelystä, automaattinen ratkaiseminen olisi kuitenkin mahdollista vain silloin, kun hallintolaissa säädettäviksi ehdotetut yleiset edellytykset asian automaattiselle ratkaisemiselle täyttyvät. Korkein hallinto-oikeus toteaa, että verotuksessa on erityispiirteitä, joihin automaation käyttö soveltuu, kun oikeuskysymykset ovat usein pelkistettävissä laskentasäännöiksi. Automaation käyttämisestä verohallinnon alalla on verrattain pitkä kokemus, eikä korkeimman hallinto-oikeuden tiedossa ole tältä osin merkittäviä oikeusturvaongelmia.

Lausunnon ovat valmistelleet oikeusneuvokset Telivuo, Siitari ja Nuotio, ja sitä ovat kommentoineet korkeimman hallinto-oikeuden kansliaistunnon jäsenet.

Presidentti   Kari Kuusiniemi

Kansliapäällikkö   Emil Waris

Waris Emil
Korkein hallinto-oikeus